

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

F. G. JACOBS

18 päivänä syyskuuta 2003¹

1. Arbejdsret (Tanska) on esittänyt nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ennakkoratkaisukysymyksiä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan tulkinnasta.² Tuossa määräyksessä poiketaan yleissopimuksessa vahvistetusta yleisestä säännöstä, jonka mukaan vastaajan kotipaikan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia, kun siinä annetaan toimivalta ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimelle], missä vahingon aiheuttanut teko sattui”.

kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu.”

3. Yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellisin osin seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

— —

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. Yleissopimuksen 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan seuraavaa:

”Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen

3. sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui;

— — .”

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Yleissopimus on tehty 27.9.1968. Yleissopimuksen koodifioitu versio, sellaisena kuin se on muutettuna neljällä liittymissopimuksella, on julkaistu EYVL:ssä C 27, 26.1.1998, s. 1.

4. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla

22 päivänä joulukuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001³ oikeusperustana ovat EY 61 artiklan c alakohta ja EY 67 artiklan 1 kohta. Asetus tuli voimaan 1.3.2002, ja se korvaa yleissopimuksen useimpien sopimusvaltioiden välillä. Asetus ei kuitenkaan sido Tanskaa, eikä sitä sovelleta siihen.⁴

5. Asetuksen 5 artiklassa säädetään nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellisin osin seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

— —

3. sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

— — .”

3 — EYVL L 12, 16.1.2001, s. 1.

4 — Asetuksen johdanto-osan 21 perustelukappale, 1 artiklan 3 kohta ja 76 artikla.

6. Brysselin yleissopimuksen tulkittamisesta yhteisöjen tuomioistuimessa tehdyn pöytäkirjan⁵ 2 artiklassa määrätään nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellisin osin seuraavaa:

”Seuraavat tuomioistuimet voivat pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua tulkintakysymyksissä:

1) — —

— Tanskassa: højesteret,

— — ;

2) sopimusvaltioiden tuomioistuimet
— — ”

5 — Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjotetun yleissopimuksen tulkittamisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 Luxemburgissa tehty pöytäkirja. Pöytäkirjan kodifioitu versio, sellaisena kuin se on muutettuna neljällä liittymissopimuksella, on julkaistu EYVL:ssä C 27, 26.1.1998, s. 28.

Pääasia

7. Pääasia koskee sellaisten työtaistelutoimenpiteiden laillisuutta, joista SEKO Sjöfolk, Facket för Service och kommunikation (palvelu- ja viestintäalojen merenkulkijoita edustava ruotsalainen ammattijärjestö, jäljempänä SEKO) oli varoittanut tanskalaista DFDS Torline A/S -varustamoaa (jäljempänä DFDS) saadakseen aikaan työehtosopimuksen, joka koskee DFDS:n omistaman ja Göteborgin (Ruotsi) ja Harwichin (Yhdistynyt kuningaskunta) välillä liikennöivän rahtialuksen Tor Caledonian puolalaista miehistöä.

8. Tor Caledonia on rekisteröity Dansk Internationalt Skibsregisteriin, joten siihen sovelletaan Tanskan lainsäädäntöä. Kyseisenä ajankohtana aluksen päällistö oli Tanskasta ja miehistö Puolasta. Puolalaisilla merimiehillä oli työ sopimukset tiettyjen tanskalaisten ammattijärjestöjen ja kolmen tanskalaisen varustamoyhdistyksen välisen puitesopimuksen mukaisesti. Näihin sopimuksiin sovellettiin Tanskan lainsäädäntöä.

9. SEKO vaati 7.3.2001 työehtosopimusta Tor Caledonian puolalaiselle miehistölle. DFDS:n puolesta Danmarks Rederiforening (Tanskan varustamoyhdistys) riitautti 9.3.2001 kyseiset vaatimukset. Ruotsin

lainsäädännön mukaan ruotsalaiset ammattijärjestöt voivat ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin vieraan maan lipun alla purjehtivaa alusta vastaan.⁶ SEKO varoitti 21.3.2001 lähetetyllä telekopiolla 28.3.2001 voimaan tulevasta osittaisista työtaistelutoimenpiteistä ja kehotti ruotsalaisia jäseniään kieltäytymään työstä Tor Caledonialla. Telekopiassa todettiin myös, että SEKO pyysi myötätuntotyötaistelutoimenpiteitä, toisin sanoen muiden ammattijärjestöjen työtaistelutoimenpiteitä SEKO:n varsinaisen työtaistelun tukemiseksi.

10. SEKO:n ehdottamilla työtaistelutoimenpiteillä ei olisi ollut vaikutusta DFDS:ään ilman myötätuntotyötaistelutoimenpiteitä, koska kyseinen yritys ei ollut palkannut eikä aikonut palkata ruotsalaista miehistöä Tor Caledonialle. Svenska Transportarbetareförbundet (Ruotsin kuljetusalan työntekijöiden liitto, jäljempänä STAF) varoitti 3.4.2001 kuitenkin 17.4.2001 voimaan tulevasta myötätuntotyötaistelutoimenpiteistä, joiden perusteella kieltäydyttäisiin ryhtymästä minkäänlaiseen Tor Caledoniaa koskevaan työhön ja joilla estettäisiin aluksen ankkuroiminen, lastaaminen tai purkaminen Göteborgissa. Ennakkoilmoituksen sanamuodosta käy selvästi ilmi, että myötätuntotyötaistelutoimenpiteillä vastattiin SEKO:n pyyntöön.

11. Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Tanskan lainsäädännön⁷ mukaan Arbejdsretillä on yksin-

6 — Ruotsin yhteispäätös menettelylain 42 §.

7 — 12.3.1997 annettu laki nro 183.

omainen toimivalta ratkaista, onko laillista ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin sellaisen vaatimuksen tukemiseksi, että työehtosopimuksia on tehtävä aloilla, joilla niitä ei ole vielä tehty. Yleisten tuomioistuinten tehtävänä on puolestaan käsitellä sellaisia vahinkoja koskevat korvausvaatimukset, jotka ovat aiheutuneet työtaistelutoimenpiteistä tai niitä koskevasta varoituksesta aloilla, joita sopimukset eivät kata; nämä tuomioistuimet eivät kuitenkaan voi ratkaista tällaisten toimenpiteiden laillisuutta.

12. DFDS:n puolesta Danmarks Rederiförening (jäljempänä DFDS) nosti 4.4.2001 Arbejdsretissä SEKO:ta ja STAF:ää edustavaa LO Landsorganisationen i Sverigeä (Ruotsin ammattijärjestö, jäljempänä LO) vastaan kanteen, jossa se vaati kahta edellä mainittua ammattijärjestöä myöntämään, että varsinaiset työtaistelutoimenpiteet ja myötätuntotyötaistelutoimenpiteet, joista oli varoitettu, olivat laittomia, ja peruuttamaan ennakoilmoitukset.

13. Arbejdsretissä 11.4.2001 järjestetyssä alkuneuvottelussa SEKO suostui lykkäämään työtaistelutoimenpiteitä, joista se oli varoittanut, odotettaessa Arbejdsretin tuomiota. SEKO:lla ei kuitenkaan ollut valtuuksia lykätä myötätuntotyötaistelutoimenpiteitä.

14. DFDS päätti 16.4.2001 ottaa Tor Caledonian pois reitiltä Göteborg-Harwich,

koska vaarana oli, ettei alus voisi liikennöidä kyseistä reittiä keskeytyksittä. Sitten se korvasi aluksen toisella, varta vasten vuokratulla aluksella.

15. STAF peruutti 18.4.2001 myötätuntotyötaistelutoimenpiteet. DFDS peruutti tämän jälkeen STAF:ää koskevat vaatimuksensa.

16. DFDS nosti 7.1.2002 vahingonkorvauskanteen SEKO:ta vastaan Sø- og Handelsretissä (Kööpenhaminassa). Korvausta haettiin vahingoista, joita DFDS:lle oli aiheutunut Tor Caledonian ottamisesta pois reitiltä ja korvaavan aluksen vuokraamisesta; vahinkojen arvioidaan olevan noin 60 000 euroa. Kanteen käsittely on keskeytetty odotettaessa Arbejdsretin tuomiota, sillä lopputuloksen voi ratkaista se, olivatko työtaistelutoimenpiteet, joista oli varoitettu, laillisia.

17. Arbejdsretissä nostetussa kanteessa SEKO edustajanaan LO (jäljempänä SEKO) väittää, ettei tuomioistuimien ole toimivaltainen. Se väittää erityisesti, että Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan poikkeusta ei voida soveltaa, sillä DFDS ei ole esittänyt vahingonkorvausvaatimusta. Koska SEKO:n on peruutettava työtaistelutoimenpiteitä koskeva ennakoilmoitus, jos Arbejdsret toteaa toimenpiteet laittomiksi, myöhempiin vahingonkorvausvaatimuksiin ei ole perustetta. SEKO myöntää, että on olemassa vaara siitä, että

laillinen työtaistelu johtaa laittomiin myötätuntotyötaistelutoimenpiteisiin, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa ja johtaa vahingonkorvausvaatimuksiin, mutta sen mielestä pelkästään tällaisen vaaran olemassaolo ei merkitse, että ainoastaan varsinaisen työtaistelun laillisuutta koskeva asia olisi yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia”. SEKO toteaa lopuksi, että kanteeseen, joka on nostettu sitä vastaan sen työtaistelutoimenpiteitä koskevasta ennakkoilmoituksesta, sovelletaan yleissopimuksen 2 artiklan pääsääntöä, joten kanne olisi pitänyt nostaa ruotsalaisessa tuomioistuimessa.

18. Arbejdsret on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Onko Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohtaa tulkittava niin, että se koskee asioita, joissa on kyse sellaisten työtaistelutoimenpiteiden laillisuudesta, joiden tarkoituksena on saada aikaan sopimus, silloin, kun tällaisista työtaistelutoimenpiteistä mahdollisesti aiheutuva vahinko on kyseisten toimenpiteiden ollessa lainvastaisia sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien sääntöjen mukainen vahingonkorvausperuste, siten, että ennalta ilmoitettujen työtaistelutoimenpiteiden laillisuutta koskeva kanne voidaan nostaa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa voidaan nostaa työtaistelutoimenpiteistä aiheutuneen vahingon korvaamista koskeva kanne?

b) Edellytetäänkö tässä tapauksessa, että vahinko on kyseisten työtaistelutoimenpiteiden itsensä varma tai todennäköinen seuraus, vai onko riittävää, että kyseiset työtaistelutoimenpiteet ovat välttämätön edellytys vahingon aiheuttaville myötätuntotyötaistelutoimenpiteille ja että ne voivat muodostaa perusteen viimeksi mainituille toimenpiteille?

c) Onko merkitystä sillä, että ennakkoilmoituksen antanut osapuoli on lykännyt kanteen nostamisen jälkeen niiden työtaistelutoimenpiteiden toteuttamista, joista se oli ilmoittanut ennakkolta, odotettaessa tuomioistuimen ratkaisua toimenpiteiden laillisuudesta?

2) Onko 5 artiklan 3 kohtaa tulkittava niin, että vahinkoa, joka aiheutuu työtaistelutoimenpiteistä, joihin on ryhtynyt ammattiyhdistys sopimusvaltiossa, jossa purjehtii toisessa sopimusvaltiossa (lippuvaltio) rekisteröity alus, tarkoituksenaan saada aikaan aluksella palvelevia merimiehiä koskeva sopimus, voidaan pitää vahinkona, joka on aiheutunut aluksen varustamolle lippuvaltiossa, siten, että varustamo voi kyseisen määräyksen perusteella nostaa lippuvaltiossa vahingonkorvauskanteen kyseistä ammattiyhdistystä vastaan?”

19. DFDS, SEKO, Tanskan, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio, joista kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusta lukuun ottamatta olivat edustettuina suullisessa käsittelyssä, ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia.

Arbejdsretin toimivalta esittää ennakkoratkaisupyynnö

20. Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus huomauttaa, on pohdittava, onko Arbejdsret toimivaltainen pyytämään yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua. Yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa tehdyn pöytäkirjan⁸ mukaan ennakkoratkaisua voivat pyytää 2 artiklan 1 kohdassa luetellut tuomioistuintimet, joihin Arbejdsret ei lukeudu, ja 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut tuomioistuintimet ”käsitellessään muutoksenhakuasiasia”.

21. Ennakkoratkaisupyynnöä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Tanskan lainsäädännön⁹ mukaan Arbejdsretillä on yksinomainen toimivalta käsitellä asioita, jotka koskevat sitä, ovatko työtaistelutoimenpiteet, joista on varoitettu, laillisia. Tanskan

hallitus toteaa myös, että Arbejdsret on ensimmäisen ja viimeisen oikeusasteen tuomioistuin; sen ratkaisuihin ei siis voida hakea muutosta. Arbejdsret toteaa ennakkoratkaisupyynnöä koskevassa päätöksessä, että se on näin ollen rinnastettava muutoksenhakutuomioistuimeen.

22. Jenardin¹⁰ mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten jättäminen pois niiden tuomioistuinten luettelosta, jotka voivat pyytää ennakkoratkaisua, voidaan selittää siten, että ”sen tarkoituksena on pääasiassa estää, että yhteisöjen tuomioistuimelta pyydetään tulkintaa liian usein ja varsinkin vähämerkityksisissä asioissa”.*

23. Tällainen perustelu voidaan ymmärtää, kun kyse on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimista, joiden ratkaisuihin voidaan hakea muutosta ylempistä oikeusasteista. Jos kansallinen tuomioistuin toimii kuitenkin sekä ensimmäisen että viimeisen oikeusasteen tuomioistuintena, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, ei voi olla pakottavaa syytä sille, että tuomioistuimelta evätään mahdollisuus pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.

10 — Kertomus yhteisöjen ja oikeushenkilöiden vastavuoroista tunnustamista koskevan 29 päivänä helmikuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa tehdystä pöytäkirjasta ja tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisestä yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdystä pöytäkirjasta, EYVL 1979, C 59, s. 66, 11 kohdan 1 alakohdita.

* — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

8 — Mainittu alaviitteessä 5.

9 — Ks. 11 kohta.

24. Kuten Tanskan hallitus toteaa, tämän mahdollisuuden epääminen merkitsisi sitä paitsi, että yhteisöjen tuomioistuimelle ei voitaisi koskaan esittää kysymyksiä yleissopimuksen tulkinnasta tietyissä työoikeudellisissa tilanteissa. Tämä ei ole voinut olla yleissopimuksen ja pöytäkirjan laatijoiden aikomus.

25. Lisäksi voidaan huomauttaa, että Schlosserin¹¹ mielestä pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdan ilmausta ”käsitellessään muutoksenhakuasiaa” ”ei pitäisi tulkita suppeassa teknisessä merkityksessä, vaan sen olisi katsottava tarkoittavan mitä tahansa ylemmässä oikeusasteessa käsiteltävää kiistaa”;^{*} tällöin ilmaus kattaisi kaikki tuomioistuimet, joiden ratkaisut ovat lopullisia.

26. Tällainen tulkinta on johdonmukainen myös tulkintapyyntöjä koskevien asetusten N:o 44/2001¹² säännösten kanssa. EY 68 artiklan 1 kohdan mukaisesti tällaiset pyynnöt on esitettävä EY 234 artiklassa tarkoitettussa ennakkoratkaisuasiassa edellyttäen, että ratkaisua voi pyytää ainoastaan sellainen tuomioistuin, ”jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan

saa hakea muutosta”. Arbejdsret näyttäisi selvästikin kuuluvan tämän määritelmän soveltamisalaan.

27. Olen näin ollen sitä mieltä, että Arbejdsret on yleissopimuksen tulkittamisesta tehdyn pöytäkirjan mukaan toimivaltainen pyytämään yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.

Kysymys 1 a)

28. Arbejdsret tiedustele kysymyksellä 1 a) lähinnä, onko yhdessä tuomioistuimessa nostettu kanne, jolla pyritään toteamaan laittomiksi työtaistelutoimenpiteet, joista oli varoitettu, välttämättömänä edellytyksenä vahingonkorvauskanteen nostamiselle toisessa tuomioistuimessa, yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ”sopimuksen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia”.

29. Katson, että edellä mainittuun kysymykseen olisi vastattava myöntävästi, ja tätä mieltä ovat myös DFDS, Tanskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio. SEKO ja Ruotsin hallitus sen sijaan esittävät, että kysymykseen olisi vastattava kieltävästi.

11 — Kertomus Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen ja sen tulkittamisesta yhteisöjen tuomioistuimessa tehtyyn pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdystä yleissopimuksesta, EYVL 1979, C 59, s. 71, 255 kohta.

12 — Ks. edellä oleva 4 kohta.

* — Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

30. Mielestäni viimeksi mainittu näkemys on ristiriidassa yleissopimuksen sanamuodon, rakenteen ja tavoitteiden kanssa, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on niitä tulkinut.

31. Kuten komissio huomauttaa, 5 artiklan 3 kohdassa ja erityisesti sen saksaksi¹³ ja englanniksi laaditun toisinnon sanamuoto on yleisluonteinen, mikä viittaa siihen, että kanteen tarvitsee määräyksen soveltamisalaan kuulukseen ainoastaan *koskea* sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta. Myös oikeuskäytännön perusteella käsitettä olisi tulkittava laajasti. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa *Mines de Potasse d'Alsace* antamassaan tuomiossa¹⁴ eli ensimmäisessä 5 artiklan 3 kohtaa koskeneessa ratkaisussaan, että ”yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan kattavaan sanamuotoon sisältyvät vastuun moninaiset muodot”. Sittemmin yhteisöjen tuomioistuin selvitti asiassa *Kalfelis* antamassaan tuomiossa,¹⁵ että ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian käsitteeseen kuuluvat kaikki sellaiset kanteet, joissa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista ja jotka eivät liity 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ’sopimukseen’”.

32. Kyseisen määritelmän tarkoituksena lienee kattaa muun muassa sellaiset kanteet,

13 — ”wenn eine unerlaubte Handlung oder eine Handlung, die einer unerlaubten Handlung gleichgestellt ist, oder wenn Ansprüche aus einer solchen Handlung den Gegenstand des Verfahrens bilden — —”.

14 — Asia 21/76, tuomio 30.11.1976 (Kok. 1976, s. 1735, Kok. Ep. III, s. 219, 18 kohta).

15 — Asia 189/87, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749, 17 kohta).

joita ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin luonnehtii kysymyksessä 1 a), toisin sanoen työtaistelutoimenpiteiden laillisuutta koskevat kanteet ”silloin, kun tällaisista työtaistelutoimenpiteistä mahdollisesti aiheutuva vahinko on kyseisten toimenpiteiden ollessa lainvastaisia *sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien sääntöjen mukainen vahingonkorvausperuste*”.¹⁶

33. SEKO väittää kuitenkin, että Arbejdsretissä nostetulla kanteella ei ole mitään yhteyttä 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” käsitteeseen, koska DFDS ei perusta vaatimustaan sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeviin sääntöihin vaan yksinomaan työtaistelutoimenpiteitä koskevan ennakoilmoituksen väitettyyn lainvastaisuuteen. Arbejdsretissä ei ole vireillä minkäänlaista korvausvaatimusta, kuten vahingonkorvausvaatimusta, eikä sillä muutenkaan ole toimivaltaa käsitellä tällaista korvausvaatimusta.

34. En hyväksy edellä mainittua väitettä.

35. Ensiksikään, kuten erityisesti Tanskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset huomauttavat, yleissopimuksella ei yhtenäistetä sopimusvaltioiden kansallisia oikeudenkäyntimenettelyä koskevia sääntöjä,¹⁷ vaan sopimusvaltiot ovat edelleen

16 — Kursivointi tässä.

17 — Ks. asia 129/83, Zelger, tuomio 7.6.1984 (Kok. 1984, s. 2397, Kok. Ep. VII, s. 583, 15 kohta); asia C-365/88, Hagen, tuomio 15.5.1990 (Kok. 1990, s. I-1845, 19 kohta) ja asia C-68/93, Shevill, tuomio 7.3.1995 (Kok. 1995, s. I-415, 35 ja 36 kohta).

toimivaltaisia päättämään sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen perustuvien vahingonkorvausvaatimusten esittämistä vasta. Ennakkoratkaisupyynnönä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Tanska on antanut Arbejdsretille yksinomaisen toimivallan ratkaista työtaistelutoimenpiteiden laillisuus, kun taas yleisillä tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta käsitellä välillisiä vahinkoja koskevat korvausvaatimukset. Tässä yhteydessä on selvästikin keinoteikoista pitää näitä kahta kannetyyppejä 5 artiklan 3 kohdan kannalta erillisinä.

36. Toiseksi tällainen tulkinta merkitsisi, että nyt käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa asioissa henkilö, joka haluaa nostaa kanteen laittomiin toimenpiteisiin perustuvan vahingonkorvausvastuun toteamiseksi sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui, voi nostaa tällaisen kanteen vasta nostettuaan toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa kanteen, jolla pyritään toteamaan toimenpiteet laittomiksi. Tällainen lopputulos ei selvästikään olisi prosessiekonomian eikä hyvän oikeudenhoidon etujen mukaista. Sitä paitsi oikeutta nostaa kanne, jolla pyritään toteamaan työtaistelutoimenpiteet laittomiksi, ei välttämättä tunnusteta joissakin sopimusvaltioissa; henkilö ei tällaisessa tilanteessa siis välttämättä voi nostaa kannetta välillisiä vahinkoja koskevan vastuun toteamiseksi sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui.

37. Lopuksi voidaan todeta, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Henkel antaman tuomion¹⁸ perusteella — tuomio annettiin sen jälkeen, kun ennakkoratkaisupyynnönä ja huomautukset oli esitetty nyt käsiteltävänä olevassa asiassa — on selvää, että 5 artiklan 3 kohtaa voidaan soveltaa kanteisiin, joihin ei liity korvausvaatimusta. Asiassa Henkel kyse oli lähinnä siitä, oliko kanne, jonka kuluttajansuojayhdistys oli nostanut, jotta liikkeenharjoittajaa kiellettäisiin käyttämästä kohtuuttomaksi katsottuja ehtoja yksityisten kanssa tekemissään sopimuksissa, yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimusta koskeva asia vai 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tällaisella kanteella pyrittiin vastaajan vastuun toteamiseen sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa, jolloin ”on kyseessä liikkeenharjoittajan sopimussuhteen ulkopuolinen velvollisuus olla käyttäytymättä suhteissaan kuluttajien kanssa tietyllä tavalla, jota lainsäätäjät ei hyväksy”.¹⁹

38. Yhteisöjen tuomioistuin totesi edelleen, että 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla vahingon aiheuttaneen teon käsitteellä on laaja ulottuvuus, joten kuluttajansuojan osalta se ei kata pelkästään tilanteita, joissa yksityiselle on yksityishenkilönä aiheutunut vahinkoa, vaan myös oikeusjärjestyksen loukkaamiset, jotka aiheutuvat kohtuutto-

18 — Asia 167/00, tuomio 1.10.2002 (Kok. 2002, s. I-8111).

19 — Tuomion 41 kohta.

mien ehtojen käyttämisestä, mikä kantajan kaltaisten yhdistysten tehtävänä on estää.²⁰

39. Nyt käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvä kanne on selvästikin asiaan Henkel liittyneen kanteen kaltainen siltä osin, että sillä pyritään SEKO:n vastuun toteamiseen sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa, jolloin on kyseessä sen sopimussuhteen ulkopuolinen velvollisuus olla käyttäytymättä tietyllä tavalla, jota lainsäätäjä ei hyväksy. Sitä paitsi, kuten komissio huomauttaa ja kuten kysymyksen 1 b) sanamuodosta selvästi ilmenee, DFDS:n nostama kanne — toisin kuin asiaan Henkel liittynyt kanne — on suoraan yhteydessä SEKO:n mahdolliseen vahingonkorvausvastuuseen, sillä työtaistelutoimenpiteiden toteaminen laittomiksi, mihin ensiksi mainitulla kanteella pyritään, on edellytys kyseisen vastuun toteamiselle Sø- og Handelsretissä (Kööpenhaminassa) nostetussa erillisessä kanteessa.

40. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Henkel antamassaan tuomiossa yleisemmin seuraavaa:

”Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa vahvistettu erityistä toimivaltaa koskeva sääntö perustuu erityisen läheiseen liittymään riita-asian ja sen paikkakunnan tuomioistuimen välillä, missä vahingon aiheuttanut teko sattui, millä perusteella toimivalta voidaan antaa jälkimmäiselle hyvän lainkäytön ja oikeudenkäynnin tar-

koituksenmukaisen järjestämisen turvaamiseksi — — . Sen paikkakunnan tuomioistuimella, missä vahingon aiheuttanut teko sattui, on yleensä parhaat mahdollisuudet ratkaista asia muun muassa riidan läheisyyden ja asian selvittämisen vaivattomuuden vuoksi. Nämä perustelut soveltuvat samalla tavalla sekä riita-asiaan, joka koskee jo aiheutuneen vahingon korvaamista, että riita-asiaan, jossa on kysymyksessä kanne, jolla pyritään estämään vahingon aiheutuminen.”²¹

41. Mielestäni kaikki edellä mainitut perustelut soveltuvat yhtä lailla pääasian kaltaiseen asiaan, jossa tuomioistuinten toimivallanjaon määrittämistä koskevat kansalliset säännöt edellyttävät, että ennen osapuolen käyttäytymiseen perustuvan vahingonkorvauskanteen nostamista yhdessä tuomioistuimessa kyseinen käyttäytyminen on todettava laittomaksi toisessa tuomioistuimessa.

42. Totean näin ollen vastauksena kysymykseen 1 a), että jos sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti kyseisen valtion tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta ratkaista, ovatko työtaistelutoimenpiteet laittomia, ja saman valtion toisella tuomioistuimella on toimivalta käsitellä laittomista toimenpiteistä aiheutuneita

20 — Tuomion 42 kohta, jossa lainataan alaviitteessä 14 mainitussa asiassa Mines de Potasse d’Alsace annetun tuomion 18 kohta.

21 — Tuomion 46 kohta, jossa lainataan alaviitteessä 14 mainitussa asiassa Mines de Potasse d’Alsace annetun tuomion 11 ja 17 kohtaa; asia C-220/88, Dumez France ja Tracoba, tuomio 11.1.1990 (Kok. 1990, s. I-49, 17 kohta); alaviitteessä 17 mainitussa asiassa Shevill annetun tuomion 19 kohta ja asia C-364/93, Marinari, tuomio 19.9.1995 (Kok. 1995, s. I-2719, 10 kohta).

vahinkoja koskevat korvausvaatimukset, ensiksi mainitussa tuomioistuimessa nostetut kanteet, joilla pyritään toteamaan työtaistelutoimenpiteet laittomiksi, ovat yleis-sopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevia asioita”.

Kysymys 1 b)

43. Arbejdsret tiedustelee kysymyksellä 1 b), edellytetäänkö 5 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa nyt käsiteltävänä olevan asian kaltaisessa tilanteessa, että vahinko on kyseisten työtaistelutoimenpiteiden varma tai todennäköinen seuraus, vai onko riittävää, että työtaistelutoimenpiteet ovat välttämätön edellytys vahingon aiheuttaville myötätuntotyötaistelutoimenpiteille ja että ne voivat muodostaa perusteen viimeksi mainituille toimenpiteille.

44. Tätä on pohdittava siksi, että varsinaiset työtaistelutoimenpiteet, joista SEKO oli varoittanut, eivät itsessään aiheuttaisi vahinkoa DFDS:lle. Myötätuntotyötaistelutoimenpiteet, joista STAF oli varoittanut vastauksena SEKO:n pyyntöön, aiheuttaisivat kuitenkin tällaista vahinkoa. Myötätuntotyötaistelutoimenpiteiden käsite edellyttää varsinaisten työtaistelutoimenpiteiden olemassaoloa. Sitä paitsi ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen mukaan sekä Tanskan että Ruotsin lainsäädännössä edellytetään, että on olemassa työtaistelu, jonka tarkoituksena on saada aikaan työehtosopimus, ennen kuin muut ammattijärjestöt voivat varoittaa myötätuntotyötaistelutoimenpiteitä.

45. Ainoastaan SEKO:n mielestä edellytetään, että vahinko on kyseisten työtaistelutoimenpiteiden varma tai todennäköinen seuraus. SEKO esittää näkemyksensä tueksi kaksi perustelua.

46. Ensiksikin SEKO katsoo, että 5 artiklan 3 kohtaa sovelletaan ainoastaan silloin, kun vahinko on aiheuttanut taloudellisia tappioita, joista on esitetty vahingonkorvausvaatimus.

47. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella on kuitenkin selvää, että 5 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa ei edellytetä taloudellisia tappioita aiheuttaneen vahingon osoittamista.²² Sitä paitsi tällaisen vahingon osoittaminen on ilmeisen mahdotonta, jos kanteella pyritään estämään kiistanalainen käyttäytyminen; kuten edellä on selvitetty, tällaiset kanteet voivat silti olla 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevia asioita”.²³ Tästä voi tilanteen mukaan olla kyse myös kanteissa, joilla pyritään toteamaan laittomaksi tietty käyttäytyminen, jota on lykätty odotettaessa tuomiota; tällainen on nyt käsiteltävänä olevassa asiassa Arbejdsretissä nostettu kanne.

22 — Alaviitteessä 17 mainitussa asiassa Shevill annetun tuomion 40 kohta; alaviitteessä 18 mainitussa asiassa Henkel annetun tuomion 42 kohta.

23 — Alaviitteessä 18 mainittu ja edellä 37–40 kohdassa käsitelty asia Henkel.

48. SEKO väittää yleisemmin, että yksinomaan se seikka, että työtaisteluihin liittyy aina vaara laittomista ja vahingonkorvausperusteen muodostavista myötätuntotyötaistelutoimenpiteistä, ei merkitse, että ainoastaan varsinaisten työtaistelutoimenpiteiden laillisuutta koskeva kanne olisi 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia.

49. Olen selvittänyt jo kysymyksen 1 a) yhteydessä, miksi katson, että nyt käsiteltävänä olevan asian kaltaisessa tilanteessa, jossa varsinaisten työtaistelutoimenpiteiden laillisuutta koskeva kanne on välttämätön edellytys kyseisiin toimenpiteisiin perustuvalla erillisellä vahingonkorvauskanteelle, ensiksi mainittu kanne on 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia. SEKO väittää kysymystä 1 b) koskevissa huomautuksissaan, että ensiksi mainittu kanne ei missään tapauksessa voi olla sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia, ellei ole varmaa tai todennäköistä, että varsinaisista työtaistelutoimenpiteistä aiheutuu välitöntä vahinkoa.

50. Tämän perustelun myötä on pohdittava, missä määrin 5 artiklan 3 kohdan mukaista kannetta ensimmäisenä käsittelevän tuomioistuimen on tutkittava pääasiaa ratkaistakseen, onko se kyseisen määräyksen mukaan toimivaltainen.

51. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että on yleissopimuksessa vahvistetun oikeusvarmuuden tavoitteen mukaista, että asiaa käsittelevä kansallinen tuomioistuin voi helposti tutkia oman toimivaltansa yleissopimuksen sääntöjen perusteella, ilman että sen täytyy tutkia pääasia.²⁴ Yleissopimuksessa ei varsinkaan täsmennetä niitä edellytyksiä, joiden perusteella asianomaista tekoa voidaan pitää vahingonkärsijän kannalta haitallisena, eikä sitä näyttöä, joka kantajan on esitettävä asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle, jotta tämä voisi ratkaista, onko vaatimus perusteltu.²⁵ Yleissopimuksen mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen on ratkaistava nämä sovellettavan kansallisen oikeuden mukaiset asiat.

52. Joka tapauksessa on selvää, että saatua olla tilanteita, joissa asiaa ensimmäisenä käsittelevän tuomioistuimen on tehtävä ainakin alustava arvio pääasiasta ratkaistakseen, onko sen käsiteltävänä oleva asia 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia”. Muussa tapauksessa vastaaja voisi kyseenalaistaa asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivallan pelkäämään väittämällä, ettei kantajalle ole aiheutunut välillistä vahinkoa ja ettei sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta näin ollen voida vaatia.

24 — Asia C-269/95, Benincasa, tuomio 3.7.1997 (Kok. 1997, s. I-3767, 27 kohta).

25 — Ks. alaviitteessä 17 mainitussa asiassa Shevill annetun tuomion 38 kohta ja yleisemmin 35–41 kohta.

53. Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan osalta, jossa toimivalta annetaan sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimelle, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä, yhteisöjen tuomioistuin on vastaavasti todennut seuraavaa: ” — — Kansallisen tuomioistuimen toimivalta ratkaista sopimusta koskevat kysymykset sisältää toimivallan arvioida, ovatko sopimuksen perustana olevat seikat olemassa, koska tällainen arviointi on välttämätöntä, jotta tuomioistuin voisi päättää, onko se Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan nojalla toimivaltainen. Muussa tapauksessa — — 5 artiklan 1 kohdan tehokkuus voitaisiin kyseenalaistaa, koska silloin myönnettäisiin, että kyseiseen määräyksen sisältyvän säännön soveltamisen estämiseksi riittää sopimuspuolen väite siitä, että sopimusta ei ole tehty. Yleissopimuksen tavoitteen ja hengen mukaisesti sen määräyksiä on tulkittava ennemminkin niin, että tuomioistuin, jonka on ratkaistava sopimusta koskeva riita, voi tutkia sen toimivallan olennaiset edellytykset myös viran puolesta ja arvioida sopimuspuolten esittämien seikkojen nojalla, onko sopimus olemassa vai ei.”²⁶

54. Tämä lähestymistapa vastaa myös yleissopimuksen 20 artiklan ensimmäistä kohtaa, jossa määrätään, että jos kanne nostetaan sopimusvaltiossa sellaista vastaajaa vastaan, jolla on kotipaikka toisessa

sopimusvaltiossa, ja jos vastaaja ei vastaa (muuten kuin kiistääkseen tuomioistuimen toimivallan²⁷), ”tuomioistuimen on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta, jollei se ole toimivaltainen tämän yleissopimuksen määräysten mukaan”. Jenard on todennut seuraavaa: ”20 artikla on yleissopimuksen tärkeimpiä artikloja: — — tuomioistuimen on omasta aloitteestaan tutkittava, onko se yleissopimuksen mukaan toimivaltainen. — — Ei riitä, että tuomioistuin hyväksyy kantajan huomautukset tuomioistuimen toimivallasta; tuomioistuimen on itse varmistettava, että kantaja osoittaa, että sillä on kansainvälinen toimivalta.”²⁸

55. Sen osalta, minkälaista näyttöä voidaan vaatia, kansallinen tuomioistuin kysyi yhteisöjen tuomioistuimelta asiassa Shevill,²⁹ onko sen yhteisöjen tuomioistuimen 5 artiklan 3 kohdalle antaman tulkinnan mukaisesti, silloin kun se ratkaisee toimivaltansa vahingon ilmenemispaikan perusteella, noudatettava erilaisia sen kansallisessa oikeudessa säädettyjä erityisiä säännöksiä, silloin kun on kysymys riidanalaisen teon vahingollisuuden arviointiedellytyksistä sekä vahingonkäräjän väittämän vahingon olemassaoloa ja laajuutta koskevasta todistussäännöistä. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että asiaa tutkivan tuomioistuimen on ratkaistava nämä kysymykset sen oman kansallisen oikeuden lainvalintasääntöjen määräämän aineellisen oikeuden mukaan, edellyttäen, ettei tämän soveltamisesta aiheudu haittaa yleissopimuksen tehokkuudelle (effet utile).

27 — Ks. 18 artikla.

28 — Kertomus tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevasta yleissopimuksesta, EYVL 1979, C 59, s. 1. Suomeksi yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielisiä tekstejä.

29 — Mainittu edellä alaviiteessä 17, tuomion 34–41 kohta.

26 — Asia 38/81, Effer, tuomio 4.3.1982 (Kok. 1982, s. 825, 7 kohta); ks. myös julkisasiamies Reischlin ratkaisuehdotuksen 3–6 kohta.

56. Yleissopimuksen tehokkuudelle voi kuitenkin aiheutua haittaa, jos toimivalta ratkaista sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia annetaan sen paikkakunnan tuomioistuimelle, missä täysin ennalta arvaamaton vahinko ilmeni. Yleissopimuksen tavoitteena on varman ja ennakoitavissa olevan toimivallan jaon määrittäminen.³⁰ Yhteisöjen tuomioistuin on nimenomaan 5 artiklan 3 kohtaan viitaten torjunut yleissopimuksen sellaisen tulkinnan, joka merkitsisi sitä, että toimivaltaisen tuomioistuimen määrittäminen riippuisi epävarmoista ja satunnaisista seikoista,³¹ ja se on todennut, että ”yleissopimuksen yleisestä periaatteesta poikkeavia toimivaltasääntöjä tulkitaan siten, että tavanomaisesti valveutunut vastaaja voi kohtuullisesti ennakoida, missä muussa tuomioistuimessa kuin sen valtion tuomioistuimessa, jossa hänen kotipaikkansa on, kanne häntä vastaan voidaan nostaa”.³² Näin ei selvästikään ole, jos kanne voidaan nostaa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä täysin ennalta arvaamaton vahinko aiheutui sopimukseen perustumattomasta teosta.

57. Kysymyksen 1 b) sanamuodon perusteella tästä ei kuitenkaan näyttäisi olevan kyse, koska kansallisen tuomioistuimen luonnehdinnan mukaan varsinaiset työtaistelutoimenpiteet ovat välttämätön edellytys vahingon aiheuttaville myötätuntotyötaistelutoimenpiteille ja ne voivat muodostaa perusteen viimeksi mainituille toimenpiteille. SEKO niin ikään myöntää, että

työtaisteluihin liittyy aina vaara laittomista myötätuntotyötaistelutoimenpiteistä. Vain kukaan siis siltä, ettei myötätuntotyötaistelutoimenpiteistä aiheutuva vahinko voida luonnehtia varsinaisten työtaistelutoimenpiteiden ennalta arvaamattomaksi seuraukseksi.

58. Katson näin ollen, että kysymykseen 1 b) olisi vastattava siten, että jos sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti kyseisen valtion tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta ratkaista, ovatko työtaistelutoimenpiteet laittomia, ja saman valtion toisella tuomioistuimella on toimivalta käsitellä laittomista toimenpiteistä aiheutuneita vahinkoja koskevat korvausvaatimukset, ensiksi mainitussa tuomioistuimessa nostetut kanteet, joilla pyritään toteamaan työtaistelutoimenpiteet laittomiksi, ovat yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevia asioita” myös silloin, kun työtaistelutoimenpiteet, jotka kanteella pyritään toteamaan laittomiksi, eivät välttämättä aiheuta välitöntä vahinkoa kantajalle, mikäli varsinaiset työtaistelutoimenpiteet ovat välttämätön edellytys vahingon aiheuttaville myötätuntotyötaistelutoimenpiteille ja ne voivat muodostaa perusteen viimeksi mainituille toimenpiteille.

Kysymys 1 c)

59. Arbejdsret tiedustelee kysymyksellä 1 c), vaikuttaako se, että ennakkoilmoituksen antanut osapuoli on lykännyt kanteen nostamisen jälkeen niiden työtaistelutoimenpi-

30 — Alaviitteessä 21 mainitussa asiassa *Marinari* annettun tuomion 19 kohta.

31 — Asia C-51/97, *Réunion européenne*, tuomio 27.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6511, 34 kohta).

32 — Asia C-26/91, *Handte*, tuomio 17.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3967, Kok. Ep. XII, s. I-181, 18 kohta).

teiden toteuttamista, joista se oli varoitettu, odotettaessa tuomioistuimen ratkaisua toimenpiteiden laillisuudesta, 5 artiklan 3 kohdan soveltamiseen nyt käsiteltävänä olevan asian kaltaisessa tilanteessa.

60. DFDS, Tanskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio katsovat, että edellä mainittuun kysymykseen olisi vastattava kieltävästi; SEKO puolestaan väittää, että toimenpiteiden lykkääminen tässä tilanteessa merkitsee, ettei kanteeseen voida soveltaa 5 artiklan 3 kohtaa.

61. SEKO väittää erityisesti, että se, että DFDS:llä oli mahdollisuus lykätä työtaistelua ja että se teki niin ennen työtaistelun alkamista, osoittaa, että nyt käsiteltävänä olevaan asiaan ei liity korvausvaatimusta, vaan sen tarkoituksena on ainoastaan määrittää laillisen työtaistelun rajat. Se katsoo, että tästä on osoituksena sekin, että — kuten DFDS on todennut — alus päätettiin ottaa pois liikenteestä vasta sitten, kun työtaistelua oli lykätty 11.4.2001 pidetyssä neuvottelussa. Jos DFDS voittaa asian, työtaistelua ei toteuteta, jolloin vahinkoa ei voi aiheutua eikä vahingonkorvausta voida vaatia. Jos taas Arbejdsret ratkaisee asian SEKO:n hyväksi, työtaistelua koskeva varoitus ja työtaistelu ovat olleet laillisia alusta alkaen, jolloin minkäänlaista vahingonkorvausperustetta ei voi olla olemassa.

SEKO toteaa lopuksi, että se, että työtaistelua on lykätty, kunnes Arbejdsret ratkaisee sen laillisuuden, merkitsee, ettei kanteeseen millään tavoin voi liittyä vahingonkorvausta.

62. Huomauttaisin aluksi, että — kuten kysymysten 1 a) ja 1 b) yhteydessä on jo todettu — pelkästään se, että kanteessa ei esitetä korvausvaatimusta, ei riitä estämään 5 artiklan 3 kohdan soveltamista; SEKO:n väite on virheellinen siltä osin kuin se perustuu päinvastaiseen oletukseen.

63. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen nimenomaisen tiedustelun taustalla on kuitenkin yleisluonteinen kysymys siitä, voivatko kanteen nostamisen jälkeiset tapahtumat vaikuttaa yleissopimuksen mukaiseen toimivallanjaon määrittämiseen. Mielestäni tähän kysymykseen on vastattava kieltävästi.

64. Kuten edellä on todettu,³³ yleissopimuksen tavoitteena on varman ja ennakoitavissa olevan toimivallanjaon määrittäminen;³⁴ lisäksi ”yleissopimuksen yleisestä periaatteesta poikkeavia toimivaltasääntöjä tulkitaan siten, että tavanomaisesti valvuu-

33 — Ks. 56 kohta.

34 — Alaviitteessä 21 mainitussa asiassa *Marinari* annetun tuomion 19 kohta.

tunut vastaaja voi kohtuullisesti ennakoida, missä muussa tuomioistuimessa kuin sen valtion tuomioistuimessa, jossa hänen kotipaikkansa on, kanne häntä vastaan voidaan nostaa”.³⁵ Tällaista oikeusvarmuutta selvästikin heikentäisi, jos tuomioistuin, joka oli yleissopimuksen mukaan toimivaltainen silloin, kun kanne nostettiin, voisi menettää toimivaltansa vastaajan myöhemmän käyttäytymisen takia.

vahingonkorvausta koskevia asioita” myös silloin, kun ennakkoilmoituksen antanut osapuoli on lykännyt kanteen nostamisen jälkeen toimenpiteiden toteuttamista odottaessa tuomioistuimen ratkaisua toimenpiteiden laillisuudesta.

65. Tällainen käyttäytyminen voi toki vaihtaa korvausvastuuseen tai vahingonkorvausten suuruuteen sitten, kun asiassa annetaan ratkaisu; yleissopimuksen mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen on kuitenkin ratkaistava nämä aineellisen oikeuden mukaiset asiat.

Kysymys 2

66. Katson näin ollen, että kysymykseen 1 c) olisi vastattava siten, että jos sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti kyseisen valtion tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta ratkaista, ovatko työtaistelutoimenpiteet laittomia, ja saman valtion toisella tuomioistuimella on toimivalta käsitellä laittomista toimenpiteistä aiheutuneita vahinkoja koskevat korvausvaatimukset, ensiksi mainitussa tuomioistuimessa nostetut kanteet, joilla pyritään toteamaan työtaistelutoimenpiteet laittomiksi, ovat yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta

67. Kysymyksellä 2 pyritään lähinnä selvittämään, voidaanko pääasiaan johtaneessa tilanteessa vahingon katsoa ilmenneen Tanskassa, jotta kanne voidaan nostaa siellä. Vaikka kansallisen tuomioistuimen kysymyksessä puhutaan työtaistelutoimenpiteistä, joihin on *ryhdytty*, oletan, että ilmauksella tarkoitetaan työtaistelutoimenpiteitä, joista oli pikemminkin varoitettu kuin jotka oli tosiasiallisesti toteutettu.

68. DFDS ja Tanskan hallitus esittävät, että kysymykseen 2 olisi vastattava myöntävästi; SEKO ja komissio ovat päinvastaista mieltä. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että kysymykseen on vastattava Tanskan kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen mukaisesti määritettävän

35 — Alaviitteessä 32 mainitussa asiassa Handte annetun tuomion 18 kohta.

sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella.

toimipaikka, koska vahinko on sieltä peräisin, ja kunnianloukkaus on ilmaistu ja levitetty sieltä.

69. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa *Mines de Potasse d'Alsace* antamassaan tuomiossa,³⁶ että ”yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan ilmauksen ’paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui,’ merkitys on — — määritettävä siten, että kantaja voi valita, nostaako hän kanteen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko ilmeni, vai missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui”. Yhteisöjen tuomioistuin selvitti, että kumpaakin paikkakuntaa voidaan pitää tuomioistuimen toimivallan kannalta ratkaisevana liittymänä, sillä ne molemmat voivat tilanteen mukaan olla erityisen tärkeitä näytön hankkimisen ja oikeudenkäynnin järjestämisen kannalta, ja että jos päädyttäisiin ainoastaan paikkakuntaan, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, lukuisissa tapauksissa aiheutuisi yleissopimuksen 2 artiklan ja 5 artiklan 3 kohdassa määriteltyjen toimivaltaperusteiden välistä sekaannusta siten, että jälkimmäisen määräyksen tehokas vaikutus tältä osin häviäisi.³⁷

70. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa *Shevill* antamassaan tuomiossa,³⁸ että useiden sopimusvaltioiden alueella jaetulla lehdistä artikkelilla aiheutetun kunnianloukkauksen ollessa kyseessä kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikkakunta voi olla ainoastaan riidanalaisen julkaisun kustantajan

71. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa vahingon aiheuttanut tapahtuma on selvästikin työtaistelutoimenpiteitä koskeva varoitus. Asiassa *Shevill* annetun tuomion mukaisesti kyseisen tapahtuman on katsottava olevan peräisin Ruotsista, missä varoitus annettiin ja lähetettiin.

72. *Arbejdsret* pyytää täsmennystä erityisesti sen paikkakunnan osalta, missä vahinko ilmeni; tältä osin yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa *Shevill* antamassaan tuomiossa, että kyseinen paikkakunta on paikkakunta, missä vahingonaiheuttajan sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvausvastuuseen johtava teko on aiheuttanut vahingonkärsijälle vahinkoa, ja että lehdistön kautta tehdystä kansainvälisessä kunnianloukkaustapauksessa halventavan julkaisun luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kunnialle, maineelle ja arvonnalle aiheuttama vahinko ilmenee siellä, missä julkaisua jaetaan, jos vahingonkärsijä on siellä tunnettu.³⁹

73. Vastaavasti nyt käsiteltävänä olevassa asiassa paikkakunnan, missä vahinko ilmeni, on oltava paikkakunta, missä työtaistelutoimenpiteitä koskeva ennakkoilmoitus — vahingon aiheuttanut tapahtuma

36 — Mainittu alaviitteessä 14, tuomion 19 kohta.

37 — Tuomion 15, 17 ja 20 kohta.

38 — Mainittu alaviitteessä 17, tuomion 24 kohta.

39 — Mainittu alaviitteessä 21, tuomion 28 ja 29 kohta.

— on aiheuttanut vahinkoa. Varsinaiset vahingot, joiden osalta kantaja ilmeisesti hakee korvausta Sø- og Handelsretissä nostetussa kanteessa, olivat Tor Caledonian ottaminen pois liikenteestä ja korvaavan aluksen vuokraaminen, joita DFDS piti työtaistelutoimenpiteitä koskevan ennakkoilmoituksen perusteella välttämättöminä. Vahinko näyttäisi aiheutuneen Tanskassa, vaikka — kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus esittää — kansallisen tuomioistuimen on loppujen lopuksi selvitettävä asiaankuuluvat tosiseikat sen paikkakunnan määrittämiseksi, missä vahingon aiheuttanut tapahtuma on tosiasiallisesti aiheuttanut vahinkoa.⁴⁰

74. SEKO ja komissio väittävät kuitenkin asiassa *Marinari* annetun tuomion⁴¹ perusteella, että käsitteeseen ”sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui” ei sisälly se paikkakunta, jossa vahingonkärsijä väittää hänelle aiheutuneen sellaista varallisuusvahinkoa, joka on alun perin toisessa sopimusvaltiossa ilmenneen ja hänen siellä kärsimänsä vahingon seuraus. Kyseiset osapuolet toteavat vielä, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui, ei siis voi olla Tanska, vaan sen on oltava Ruotsi.

75. Asiassa *Marinari* kantaja nosti kanteen, jotta vastaajana ollut pankki veloitettaisiin korvaamaan hänelle menettelylleen aiheuttama väitetty vahinko. Kysei-

sessä asiassa sekä kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma (vastaajana olleen pankin työntekijöiden menettely) että alkuperäinen vahinko (*Marinarin* tallettamien velkakirjojen takavarikoiminen ja *Marinarin* myöhempi pidättäminen) ilmenivät yhdessä valtiossa; ainoastaan väitetty välillinen vahinko (varallisuusvahinko) olisi voinut aiheutua toisessa valtiossa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että käsitettä ”sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui” ei voida tulkita laajentavasti siten, että siihen sisältyisivät kaikki paikkakunnat, joissa voi ilmetä sellaisen seikan aiheuttamia vahingollisia seurauksia, joka on jo aiheuttanut toisella paikkakunnalla tosiasiasa ilmenneen vahingon; tämän vuoksi käsitteeseen ei sisälly se paikkakunta, jossa vahingonkärsijä väittää hänelle aiheutuneen sellaista varallisuusvahinkoa, joka on alun perin toisessa sopimusvaltiossa ilmenneen ja hänen siellä kärsimänsä vahingon seuraus.⁴²

76. Asiassa *Marinari* annettua tuomiota ei näin ollen voida soveltaa, jos kaikki vahingot ilmenevät yhdessä sopimusvaltiossa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, onko tästä kyse nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

77. DFDS puolestaan perustelee väitettään, jonka mukaan paikkakunta, missä vahinko ilmeni, on Tanska, siten, että ehdotettujen työtaistelutoimenpiteiden tavoitteena oli muuttaa työehtoja Tor Caledoniassa, joka on rekisteröity Tanskassa ja jonka on siksi

40 — Ks. alaviitteessä 17 mainitussa asiassa *Shevill* annetun tuomion 37–39 kohta.

41 — Mainittu alaviitteessä 21.

42 — Tuomion 14 ja 15 kohta.

katsottava olevan Tanskan aluetta. Tanskan hallituksen mukaan merkitystä on myös sillä, että vahingon aiheuttaneen tapahtuman tarkoituksena oli vaikuttaa toisen osapuolen käyttäytymiseen siellä, missä toimenpiteiden kohteena oleva alus on rekisteröity ja missä työehtoja koskevat tärkeät päätökset tehdään, nimittäin aluksella. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio eivät sen sijaan pidä aluksen kansallisuutta merkityksellisenä määrittäessä yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua paikkakuntaa, missä vahinko ilmeni.

78. Olen samaa mieltä, ettei Tor Caledonian kansallisuudella näytä olevan merkitystä yhteisöjen tuomioistuimelle nyt käsiteltävänä olevassa asiassa esitettyjen ennakkoratkaisukysymysten kannalta. Yksikään DFDS:n tai Tanskan hallituksen tässä yhteydessä mainitsemista tekijöistä ei mielestäni ole oleellinen Brysselin yleissopimuksen mukaisen toimivallanjaon määrittämisen kannalta: yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella on selvää, että kanteet, joilla pyritään estämään väitetty laiton teko, voivat kuulua yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan ja että tällainen kanne voidaan nostaa joko sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko ilmeni, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseinen vahinko ei ole aluksen työehtoihin ehdotettu muutos vaan aluksen ottaminen pois liikenteestä ja sen korvaaminen vuokratulla aluksella; DFDS

piti näitä toimia työtaistelutoimenpiteitä koskevan ennakkoilmoituksen perusteella välttämättöminä. Vaikka — kuten edellä on mainittu — kysymys siitä, missä vahinko ilmeni eli missä laiton teko on aiheuttanut vahingonkärsijälle vahinkoa, on tosiseikkoja koskeva kysymys, joka kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava, on vaikea ymmärtää, miten tällaisen vahingon voitaisiin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa katsoa ilmenneen asianomaisella aluksella.

79. Haluaisin lopuksi korostaa, että yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaista kannetta käsittelevän tuomioistuimen on ratkaistessaan, onko se toimivaltainen sen paikkakunnan perusteella, missä vahingon aiheuttanut teko sattui, otettava huomioon yleissopimusta koskeva yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ja erityisesti se ensisijainen periaate, että 5 artiklan 3 kohdassa vahvistettu erityistä toimivaltaa koskeva sääntö perustuu erityisen läheiseen liittymään riita-asian ja sen paikkakunnan tuomioistuimen välillä, missä vahingon aiheuttanut teko sattui, millä perusteella toimivalta voidaan antaa jälkimmäiselle hyvän lainkäytön ja oikeudenkäynnin taroituksenmukaisen järjestämisen turvaamiseksi.⁴³

43 — Alaviiteessä 18 mainitussa asiassa Henkel annetun tuomion 46 kohta. Sovelletavan lain valinnan osalta on huomattava, että komission 22.7.2003 tekemässä ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sopimuksenulkoisiin velvoitteisiin sovellettavasta laista ("Rooma II"), KOM(2003) 427 lopullinen, todetaan, että vaikka pääsääntöisesti sovelletaan sen valtion lakia, jossa vahinko ilmenee tai uhkaa ilmetä, "jos kaikista asiaan liittyvistä seikoista ilmenee, että sopimuksenulkoisen velvoite liittyy selvästi läheisemmin johonkin toiseen valtioon, sovelletaan kyseisen toisen valtion lakia" (3 artiklan 3 kohta).

Ratkaisuehdotus

80. Katson näin ollen, että Arbejdsretin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava seuraavasti:

- 1) a) Jos sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti kyseisen valtion tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta ratkaista, ovatko työtaistelutoimenpiteet laittomia, ja saman valtion toisella tuomioistuimella on toimivalta käsitellä laittomista toimenpiteistä aiheutuneita vahinkoja koskevat korvausvaatimukset, ensiksi mainitussa tuomioistuimessa nostetut kanteet, joilla pyritään toteamaan työtaistelutoimenpiteet laittomiksi, ovat tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevia asioita”.

- b) Tällaiset kanteet ovat Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevia asioita” myös silloin, kun työtaistelutoimenpiteet, jotka kanteella pyritään toteamaan laittomiksi, eivät välttämättä aiheuta välitöntä vahinkoa kantajalle, mikäli varsinaiset työtaistelutoimenpiteet ovat välttämätön edellytys vahingon aiheuttaville myötätuntotyötaistelutoimenpiteille ja ne voivat muodostaa perusteen viimeksi mainituille toimenpiteille.

- c) Tällaiset kanteet ovat Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevia asioita” myös silloin, kun ennakkoilmoituksen antanut osapuoli on lykännyt kanteen nostamisen jälkeen niiden työtaistelutoimenpiteiden toteuttamista, jotka kanteella pyritään toteamaan laittomiksi, odotettaessa tuomioistuimen ratkaisua toimenpiteiden laillisuudesta.

- 2) Jos kanne nostetaan sopimusvaltion tuomioistuimessa siksi, että se on Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut, tarkoitettu sen paikkakunnan tuomioistuin, missä vahinko ilmeni, kyseisen tuomioistuimen on määritettävä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti se paikkakunta, missä vahingonaiheuttajan sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvausvastuuseen johtava teko on aiheuttanut kantajalle vahinkoa. Jos vahinko on aiheutunut työtaistelutoimenpiteitä koskevasta ennakkoilmoituksesta, jonka ammattijärjestö on antanut saadakseen aikaan yhdessä sopimusvaltiossa rekisteröidyllä ja toiseen sopimusvaltioon purjehtivalla aluksella palvelevia merimiehiä koskevan työehtosopimuksen, aluksen kansallisuus ei ole merkityksellinen peruste sen määrittämisessä, missä vahinko ilmeni.